

3de zondag vasten A

Joh. 4, 5-42

Het Evangelie van vandaag speelt zich af in Samaria en het is niet toevallig dat Johannes daarmee begint. Op een bepaald moment hadden heidens kolonisten afkomstig uit Babylonië Samaria bezet en de bewoners in ballingschap naar Babylonië gestuurd. Toen de Samaritanen terugkeerden ontstond er een gemengde bevolking van Joden en heidenen. Hetzelfde gebeurde ook met hun godsdienst: het werd een soort New Age avant la lettre. Gevolg was dat de Joden de Samaritanen met de nek aankeken en er uiteindelijk een schisma kwam: Joden koesterden voor die halve heidense Samaritanen alleen nog maar misprijzing. De term “Samaritaan” werd een scheldwoord, ongeveer synoniem met “door de duivel bezeten”.

En dan begint het spelletje in het Evangelie: Jezus spreekt een Samaritaanse vrouw aan. Rechtgelovige Joden kunnen niet anders dan geschokt zijn door zijn gedrag. Maar Jezus laat het daar niet bij: Hij gaat nog veel verder. Hij vraagt die vrouw om Hem te drinken te geven. Dat moet voor zijn tijdgenoten geklonken hebben als vloeken in de kerk.

Eigenlijk speelt hier veel meer. Wanneer in de cultuur van het antieke Midden-Oosten een man en vrouw aan elkaar eten of drinken vragen, dan wordt dat gezien als een uitwisseling die vroeg of laat leidt tot een huwelijk. Dat verklaart dat in het Oude Testament een waterput of bron vaak de plaats is waar huwelijken ontstaan. Dat was zo bij Isaac en Rebecca, bij Jacob en Rachel, en bij Mozes en Sippora. Met andere woorden, door aan die vrouw te drinken te vragen horen zijn tijdgenoten Jezus eigenlijk een huwelijksaanzoek doen aan die vrouw. En nu is het waarschijnlijk de beurt aan de katholieken om geschokt te zijn...

Maar is er een reden om geschokt te zijn? Hebben we hier van doen met een frivole, flirtende Jezus? Die conclusie is buiten de waard gerekend, en die waard is in dit geval de Evangelist Johannes. Zijn blik is scherp genoeg om te zien dat er veel meer achter zit. In heel het Oude Testament is het huwelijk een populair beeld om de band tussen God en zijn volk uit te drukken. Om een paar voorbeelden te noemen: uit Jesaja: “Zoals een jongen zijn meisje huwt, zo zal God u huwen”; uit Ezechiël: “Ik zwoer u trouw en ging een verbintenis met u aan”; uit Hosea: “Ik neem u als mijn bruid voor altijd”.

Johannes heeft begrepen dat Jezus helemaal geen huwelijksaanzoek doet aan die Samaritaanse, maar dat Hij zich tot haar richt met dezelfde symbolische taal als waarmee God zich tot de Joden richtte. Dat die Samaritaanse vrouw daarbij wordt voorgesteld als een professionele mannenverslindster (5 mannen heeft ze gehad en nu hokt ze samen) is voor de Joden nog eens extra zout in de wonde, want daarmee is ze een beeld van de ontrouw van het volk Israël.

Wat Jezus met dit alles duidelijk wil maken is dat Hij niet alleen gekomen is voor de Joden, maar voor alle volkeren. En ons doet dat misschien niet zo veel om dat te horen, maar dat besef moet destijds ingeslagen zijn als een bom.

Bovendien heeft het ons christenen ook iets te zeggen. De tijd dat hier in het zuiden iedereen katholiek was, met hier en daar een verloren gelopen protestant is voorbij. Sterker nog, in Eindhoven zijn er nog 9 katholieke kerken en 12 moskeeën. Dat betekent dat wij, of we dat nu graag hebben of niet, te maken hebben met aanhangers van niet-christelijke godsdiensten. Hoe gaat ge daarmee om? Ge zou kunnen zeggen dat Jezus daarvoor de toon zet in het Evangelie van vandaag door in dialoog te gaan met die Samaritaanse.

Maar laat het daarbij ook direct duidelijk zijn dat Jezus van in het begin niet nalaat te bevestigen wie Hij is: Hij verloochent zijn identiteit niet, Hij moffelt niet weg dat Hij die heidenen een gave kan schenken die van veel hogere kwaliteit is dan alles wat ze tot dan toe hebben gekend: iedereen die van het water van de put van Jacob drinkt krijgt weer dorst, “maar wie het water drinkt dat Ik hem zal geven zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen”. En dat laatste is misschien wel de belangrijkste les voor een Kerk in de krimp die bovendien soms flinke klappen krijgt: zorg dat uw boodschap helder en duidelijk is, en verloochenen uw identiteit niet, maar laat uw katholiek-zijn zien in uw woorden en daden. Amen.

Johan Goris, pastoor